

Med
Sjukvårdsanst.
Styrso. Sv.
(1892)
o

REDOGÖRELSE
för
Sjukvården och Ekonomien
vid
Hafskuranstalten
för skrofulösa barn å Styrso sommaren 1892.

Under det år, som förflutit sedan förra årsredogörelsen utsändes, har Hafskuranstalten för skrofulösa barn och den idé, densamma representerar, tagit ett stort steg framåt.

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2013

National Library
of Sweden

att anordna om ett eget hus uppförande. Föreningen var redan ägare till en större, synnerligen välbelägen och till ändamålet mycket lämplig tomtplats å Styrso. Denna tomt är belägen ungefär 15 minuters väg från ångbåtsbryggan vid Styrso Hafsbad, men skiljd från sjelfva badorten dels genom ett högt berg, dels genom en utskjutande halfö, hvars udde måste passeras. Vårt sjukhus

Med
Sjukvårdsanst.
S. S. S. S. S.
(an)

REDOGÖRELSE
för
Sjukvården och Ekonomien
vid
Hafskuranstalten
för skrofulösa barn å Styrsö sommaren 1892.

—••■••—

Under det år, som förlutit sedan förra årsredogörelsen utsändes, har Hafskuranstalten för skrofulösa barn och den idé, densamma representerar, tagit ett stort steg framåt.

Genom framlidne Herr D. Carnegies donation ägde den förening, genom hvars huld och skydd denna anstalts bestånd tryggas, en byggnadsfond af 10,000 kronor. Sedan detta kapital genom åtskilliga bidrag, deribland de största utgjorts af Frih. O. Dicksons och Herr Rob. Dicksons på hvardera 1,000 kronor, samt genom besparade medel och räntor ökats, ansåg styrelsen tiden vara inne att anordna om ett eget hus uppförande. Föreningen var redan ägare till en större, synnerligen välbelägen och till ändamålet mycket lämplig tomtplats å Styrsö. Denna tomt är belägen ungefär 15 minuters väg från ångbåtsbryggan vid Styrsö Hafsbad, men skiljd från sjelfva badorten dels genom ett högt berg, dels genom en utskjutande halfö, hvars udde måste passeras. Vårt sjukhus

har sålunda den dubbla fördelen att vara ganska nära en större badplats och i åtnjutande af de utmärkta kommunikationer, densamma äger, men på samma gång vara väl skiljd från det buller och brokiga lif, som vid en dylik plats äro oundvikliga. Sjukhustomtens läge i klimatologiskt hänseende lemnar föga öfrigt att önska. Den är belägen på en af de mest utskjutna punkter i Bohuslänska skärgården, som öfverhufvud finnas, i det att dess aflägsenhet från fastlandet är nära 10 kilometer. Platsen åtnjuter därför ett så godt öklimat, som man i Sverige kan åstadkomma: milda, ljumma nätter, oberoende af vindriktningen, ren, fuktig hafsluft, obemängdt hafsvatten med nästan konstant salthalt. Lägges härtill, att sjukhusplatsen är skyddad för alla vindar utom de sydostliga genom höga berg, att den är fritt och öppet belägen tätt intill vattnet och hela dagen åtkomlig för solen, att marken utgöres af en temligen brant sluttande backe af snäcksand, hvilken af naturen är så väl dränerad, som gärna är möjligt, att de långgrunda stränderna erbjuda lämpliga badplatser och ofarliga lekplatser — anse vi oss hafva påpekat nog för att visa, att Hafskuranstalten för skrofulösa barn fått ett för sitt ändamål särdeles godt läge.

Å denna plats uppfördes under nu tilländagångna sommar de byggnader, som ansetts behöfliga, nämligen: en större sjukhusbyggnad, en köksbyggnad, ett varmbadhus, ett afklädningssskjul vid kallbaden samt uthus.

Ritningarne till desamma äro utförda af arkitekterna Hedlund och Rasmussen i Göteborg. Förebilder till desamma äro hemtade från motsvarande anstalter utomlands, men ändrade och lämpade efter våra förhållanden. De hygieniska anordningarne hafva särskildt granskats och godkänts af Prof. i Hygien E. Almquist. Utförandet af arbetet öfverlemnades åt byggmästarefirman Ullgren & Friman, som till vår belåtenhet fullgjort detsamma.

Hufvudbyggnaden består af två våningar, uppförda af 3" plank, drifven med tjärdref, beklädda utvändigt med tjärpapp och 1 $\frac{1}{4}$ " yttre brädklädsel samt inre $\frac{3}{4}$ " panelning. Taket är täckt med asfaltpapp. Husets väggar äro följaktligen tillräckligt täta att kunna motstå stormar och vinterkyla, om i en framtid anstalten skulle kunna

hållas öppen hela året om. Med tanke på denna möjlighet hafva äfven eldstäder från början uppsatts.

I denna byggnad finnes på undra botten en större matsal, (på samma gång tjenstgörande som lekrum under regndagar), mätande 12,60 meter i längd, 6 i bredd och 4,50 i höjd, försedd med två eldstäder samt rymliga skåp för linne, serviser och dylikt.

Framför matsalen sträcker sig efter hela dess längd en stor, öppen veranda med trappuppgång från sjösidan. På norra och södra sidan af matsalen ligga förestånderskans och läkarens rum, hvardera mätande 7 meter i längd, 3,45 i bredd och 3,40 i höjd samt försedda med nödiga inredningar.

Från matsalen leda vidare tvenne dörrar till de åt öster vettande tvänne sofrummen, hvardera 7 meter långt, 6,25 bredt samt 4,50 högt. Denna ansenliga luftkub, tillräcklig för 12 à 15 patienter, ökas derjemte genom permanent ventilationsinrättning. Från taket utgår nämligen en väldig lufttrumma af trä ($2 \times 1,5$ mtr i diameter), som genom spjäljalusier mynnar ut i fria luften. Öfversta fönsterrutan på hvardera fönstret är derjemte gjord att fälla in, sålunda beredande möjligheten af att låta en luftström ständigt stryka genom sofsalarne natt som dag. Besinnar man, att vid Styrso temperaturen ej sjunker mer än högst $1,5^0$ under natten samt att qvälldimmor der ej förekomma, bör det ej förundra någon, att vi *aldrig* iakttagit någon olägenhet af att barnen utsättas för nattluften. Skrofulösa barn, som eljes äro så mottagliga för katarrher eller det vi i dagligt tal kalla "förkylningar", hafva i anstalten på Styrso aldrig fått ens en snufva, långt mindre då någon annan åkomma, som ansetts kunna bero på förkylning. Men att de af det fria lufttillträdet haft många fördelar, det våga vi bestämdt påstå.

Att såväl fönster som takventiler kunna, i händelse af behof, afstängas, derför är genom lämpliga inrättningar sörjdt.

Från matsalen kommer man slutligen dels ut i en rymlig förstuga, vettande åt husets baksida, dels genom en bekväm trappa upp till öfre våningen.

Denna är genom en långslöpande korridor med takljus (9×1,5 meter) så inrättad, att de 3 här befintliga sofrummen äro från hvarandra isolerade. Dessa sofsalar, hvaraf den mellersta mäter 6 meter i längd, 6 i bredd samt 4,40 i höjd, och de båda på sidorna 6 i längd, 3,30 i bredd och 4,40 i höjd, äro inrättade så som de på undra botten, men blott den mellersta har takventilation. Framför detta rum löper en stor balkong (12,6 meter i längd), erbjudande den mest hänförande och vidsträckt utsigt öfver haf och land. Öfvervåningen upptages för öfrigt af rymliga vindar, kontor, torrklosett o. s. v.

Köksbyggnaden är uppförd ett litet stycke från den egentliga sjukhusbyggnaden, dels för att i den senare undslippa matos och värme från eldstaden, dels för att undgå de stora olägenheter, som slaskrör, matvarors förvarande och dylikt i ett sjukhus, synnerligen sommartiden, så lätt föranleda. Dessa olägenheter måste anses så öfvervägande, att de obehag, som alltid äro förenade med matens transport från köksbyggnaden till matsalen, ej i jernförelse dermed kunna tagas i betraktande.

Köksbyggnaden inrymmer förutom ett rymligt kök (6,25 meter i längd, 5 i bredd och 3,5 i höjd) ett lika stort tvätt- och bakrum, jungfrukammare, skafferi, vedbod, en rymlig torkvind 1 trappa upp samt hushållskällare.

Under sjukhusbyggnadens hela längd och bredd löper en 6 fot hög källare, som nu ej har någon användning, men som i en framtid — om medel dertill kunna anskaffas — skulle lämpa sig särdeles väl till slöjdsalar.

Tätt invid sjukhuset har en brunn gräfts. Den lemnar ett rent och välsmakande vatten, fullt tillräckligt för hushållsbehof, men knappt till tvätt.

Framför sjukhuset ligger vid stranden varmbadshuset, innehållande uppvärmnings- och pumprum samt afklädnings- och badrum. Det senare är nu försedt med två kar, men har utrymme för flere. Kallbaden tagas i öppna sjön på de långgrunda stränderna, och för detta ändamål är ett afklädningseskjul uppfördt cirka 10 minuters väg från anstalten.

Rundt om sjukhuset sträcka sig stora, sakta slutande ängar, bevuxna med tumslångt gräs — de yppersta lekplatser.

I början af Augusti fingo barnen, som förut vistats i samma fiskarstuga, som förra året hyrdes, provisoriskt flytta in i den nya anstaltens öfre våning. Måltiderna intogos i köksbyggnaden, medan undervåningen målades och iordningställdes. Att de här trufdes långt bättre, än de gjorde på den gamla platsen, det märktes genast. Likaledes, att de sanitära förhållandena voro betydligt öfverlägsna. Resultatet af sommaren har äfven, tack vare denna flyttning, blifvit bättre än något af de föregående åren, ty åtskilliga patienter, som vi knappast vågade hoppas på någon egentlig förbättring hos, togo i förvånande grad krafter efter inflyttningen i den nya anstalten. Först här fingo de äfven tillfälle att vistas ute, ty kring den hyrda fiskarstugan saknades lekplatser. Här hafva de stora, öppna ängar, der de kunna efter behag tumla om, här kunna de i en eka, som skänkts anstalten, rö fritt omkring i de grunda vikarne och sunden, här kunna de klättra i bergen och hitta på allehanda förströelser. Att kroppen af sådant rörligt lif i den friska luften skulle stärkas, var att vänta. Och resultatet blef till och med bättre än vi vågat hoppas.

Anstalten har nu utrymme att mottaga 50 barn på en gång eller ungefär 100 på sommaren. Som emellertid "Föreningen för vård af skrofulösa barn vid hafskuranstalt" ej disponerar öfver större tillgångar, än att dermed 12 à 13 barn på en gång och 24 à 26 under hela sommaren kunna underhållas, äger anstalten tillfälle att mottaga ett stort antal extra patienter under nästa sommar.

Af de 3 gångna årens redogörelser torde till fullo framgå, att hafskuranstalten väl motsvarat sitt ändamål — det att återskänka skrofulösa barn helsan. Till och med i så svåra fall, att den bästa vård i hemmen och på sjukhus intet kunnat uträtta, der erfarne läkare haft grundade skäl att anse sjukdomen obotlig — äfven der har helsan kunnat återskänkas. Hvilken nytta denna anstalt sålunda kan uträtta för den enskilde och för samhället, torde af årsredogörelserna likaledes tydligen framgå.

Anstaltens styrelse tager sig därför friheten att till

landsting och kommunen lika väl som till enskilde personer hemställa, huruvida de ej skulle anse det vara med deras egen fördel förenligt och med kristlig pligt öfverensstämmande att till vår anstalt öfversända barn behäftade med skrofler för vård under sommarmånaderna.

Anstalten, som står under uppsigt af undertecknade, ledes af Doktor *P. Silfverskiöld*, en förestånderska samt nödiga undersköterskor och tjenare.

Om underhållspriset för dag och patient lemnar nedanstående redogörelse af kassaförvaltaren tillräcklig upplysning.

Ansökningar om inträde vid anstalten måste vara insända före April månads utgång till Doktor *P. Silfverskiöld*, adress Göteborg, Vasagatan 18, hvilken äfven meddelar alla behöfliga underrättelser.

Redogörelse för sjukvården vid Hafskuranstalten för skrofulösa barn å Styrso sommaren 1892.

Vid anstalten hafva 27 barn mottagits till vård, nämligen:

N:r	N a m n	Ålder	Inkom	Utskrets	Resultat	Antal underhållsdagar	Anmärkingar
1	Carl Hugo Vinberg	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{5}$	1 $\frac{1}{8}$	Frisk	63	} Emellan 15 $\frac{1}{7}$ och 2 $\frac{1}{8}$ vistades pat. i hemmet.
2	Eskil Sigfrid Nyman	2 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{6}$	3 $\frac{1}{8}$	Frisk	75	
3	Anna Magnusson...	7 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{6}$	22 $\frac{1}{6}$	Frisk	21	
4	Clara Rafstedt.....	4	1 $\frac{1}{6}$	23 $\frac{1}{6}$	Frisk	22	
5	Elin Kjellberg.....	5	1 $\frac{1}{6}$	23 $\frac{1}{6}$	Frisk	22	
6	Hildur Andersson...	9 $\frac{3}{4}$	1 $\frac{1}{6}$	15 $\frac{1}{7}$	Frisk	45	
7	Fritz Hultén.....	5 $\frac{3}{4}$	1 $\frac{1}{6}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	92	
8	Hilda André.....	8	1 $\frac{1}{6}$	21 $\frac{1}{7}$	Frisk	51	
9	Fritz André.....	7	1 $\frac{1}{6}$	21 $\frac{1}{7}$	Frisk	51	
10	Elise Hindberg.....	18	1 $\frac{1}{6}$	22 $\frac{1}{6}$	Nästan frisk	21	} Hemsändes på egen begäran.
11	Eugenia Holmberg.	14	2 $\frac{1}{6}$	15 $\frac{1}{7}$	Frisk	44	
12	Elin Friberg.....	5	2 $\frac{1}{6}$	15 $\frac{1}{7}$	Frisk	44	
13	Ada Carlsson.....	10	8 $\frac{1}{6}$	15 $\frac{1}{7}$	Frisk	37	
14	Gustaf Svensson ...	8	9 $\frac{1}{6}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	84	
15	Anna Bengtsson....	6	24 $\frac{1}{6}$	31 $\frac{1}{7}$	Frisk	37	
16	Olga Olsson.....	12	29 $\frac{1}{6}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	64	
17	Ragnhild Orstadius	9	2 $\frac{1}{7}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	61	
18	Knut Carlsson.....	7	4 $\frac{1}{7}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	59	
19	Knut Johansson....	4	4 $\frac{1}{7}$	1 $\frac{1}{8}$	Frisk	28	
20	Dagmar Pettersson	8	17 $\frac{1}{7}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	46	
21	Anna Sjöberg.....	5	17 $\frac{1}{7}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	46	
22	Maria Vikström....	16	17 $\frac{1}{7}$	31 $\frac{1}{8}$	Nästan frisk	46	
23	Evald Samuelsson	14	17 $\frac{1}{7}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	46	
24	Anna Bredberg.....	13	18 $\frac{1}{7}$	6 $\frac{1}{8}$	Frisk	20	
25	Gerda Gustafsson...	9	1 $\frac{1}{8}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	31	
26	Ernst Rydberg.....	5	1 $\frac{1}{8}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	31	
27	Alma Andersson ...	8	1 $\frac{1}{8}$	31 $\frac{1}{8}$	Frisk	31	
						1,218	

Af dessa 27 hafva alla blifvit så återställda, att de kunnat betraktas som fullt friska, d. v. s. så att å dem intet sjukligt symptom kunnat upptäckas. *) Visserligen

*) På det intet missförstånd må uppstå, anser jag mig böra meddela, att skrofulosen är en s. k. konstitutionell sjukdom, d. v. s. en sådan, som angriper och förändrar hela organismen, medan den *ger sig till känna* genom vissa yttre tecken (t. ex. utslag, ögonsjukdomar af visst slag, benröta o. s. v.) Det kan mycket väl hända, att alla *yttre tecken* till sjukdomen äro försvunna, men att ändock sjukdomen finnes kvar och efter kortare eller längre tid kan ånyo »bryta ut».

hade N:r 10 Elise Hindberg och N:r 22 Maria Vikström ännu vid utskrifningen svaga grumlingar i corneæ, men dessa voro så obetydliga och inverkade så föga på deras allmänbefinnande, att jag ej tvekat upptaga dem bland de fullt återställdes antal.

Under sommaren hafva bland barnen inga tillstötande sjukdomar förekommit. Under första veckorna voro de nämligen under sträng observation för att i tid skulle upptäckas första början till smittosam sjukdom, som de möjligtvis kunde hafva medfört från sina hem. Sedermera afhöllos de strängt från allt umgänge med barn utom anstalten. Men äfven katarrher, s. k. förkylnings-sjukdomar, voro alldeles främmande, och dock är det allbekant, huru mottagliga just skrofulösa barn äro för dylika sjukdomar. Deras regelbundna lefnadssätt, deras ständiga vistelse ute i friska luften, deras härdande bad (de allra flesta fingo bada dagligen i öppna sjön), sofrummens grundliga ventilation äfven nattetid torde hafva varit närmaste orsaken till detta märkliga förhållande.

Ett stadigt tillfrisknande, under första veckan märkbarast och derefter i proportion i aftagande grad har som regel utmärkt sjukdomsförloppet. Ett och annat försämrande har väl äfven förekommit under några dagar, men sällan och af föga betydighet.

Barnen hafva alla, utan undantag, trifvits synnerligen väl, äfven om hemlängtan hos en och annan de

Då jag i årsredogörelserna från Hafscuranstalten för skrofulösa barn uppgifvit att barnen hemsändts »friska», har naturligtvis ej kunnat menas annat än att hos dem inga *upptäckbara* tecken till sjukdom förefunnits. Huruvida skrofulosen det oaktadt varit dold inom kroppen, det har måst lemnas åt framtiden att få uppdagadt.

I flere fall hafva recidiv inträffat, hvilket sålunda bevisar, att barnen vid anstalten ej fått sitt konstitutionella lidande utrotadt, men dessa recidiv hafva i regeln varit lindriga och lätt botade. Hos de aldra flesta af våra patienter har ännu intet återfall ägt rum, oaktadt för somliga bland dem 3 år förflutit. Jag hyser därför den förhoppning, att vår Hafscuranstalt skall visa sig kunna uträtta detsamma, som motsvarande inrättningar i utlandet kunnat i så hög grad åstadkomma, nämligen ej blott återställa och bota skrofulosens yttre manifestationer utan äfven utrota sjelfva det konstitutionella lidandet och sålunda återgifva till samhället *fullt* friska individer.

P. SILFVERSKIÖLD.

första dagarne varit stor nog, och att sorgen vid afskedet varit uppriktig, derpå afgåfvo de tydliga bevis.

Den dagordning, som år 1890 upprättades, har äfven i år följts och visat sig vara ändamålsenlig.

Matordningen har äfven bibehållits oförändrad. Som princip har uppställts den fordran, att barnen vid hvarje måltid skola hafva en riklig, kraftig, närande föda, så omvexlande som i ett hushåll kan förekomma. Vid de talrika inspektioner af maten, jag var i tillfälle att göra, hade jag ingen gång tillfälle att göra någon befogad anmärkning. Ehuru enkel var födan alltid af bästa beskaffenhet och tilldelades barnen i tillräcklig mängd, vanligen så mycket de orkade förtära. Det hände dock, att jag fick förbjuda sköterskorna att gifva en och annan allt för omåttligt mycket, enär det kunde skadat dem.

Såsom förestånderska hade anstalten detta år lyckats återfå Fröken Sigrid Engström, som innehade samma befattning hos oss 1890, och anser jag anstalten stå i stor tacksamhetsskuld till henne för det utmärkta sätt, hvarpå hon nu som då skött sina åligganden. Dessutom hade anstalten en undersköterska och en köksa samt under första tiden en biträdande sköterska.

P. SILFVERSKIÖLD.

Vid sidan om den rent medicinskt-hygieniska verksamhet, anstalten utvecklar, bedrifves äfven en annan, en uppfostrande, som ej bör lemnas obeaktad. Genom ständigt umgänge med och uppsigt af goda sköterskor undervisas barnen dagen igenom till lydnad, sanningskärlek, godhet och öfriga dygder medan talrika ogräsfrön bortplockas, nyttiga lärdomar inplantas, seder mildras o. s. v. Under regndagar, då barnen måste mera vistas inomhus, sysselsättas de med läsning af goda böcker (början till ett litet bibliotek har genom gåfvor redan gjorts, och styrelsen hoppas, att andra skola vilja följa exemplet samt ihågkomma vår anstalt med nyttiga barnböcker), slöjd och handarbeten. Morgon- och aftonbön samt under söndagen en för barn lämpad gudstjenst försummas ej.

Kassa-Konto 1892 för Hafskuranstalten för skrofulösa barn vid Styrso.

	1892		1892
1892 An Saldo från 1891	773: 21	Per Utgifts-Konto:	
» Göteborgs Stadskassa för ränta från		räkning till Akerlunds Etablissem-	21: —
11 Juli 1891 å 10,000 för D. Car-		» J. E. Lundbergs Bok-	50: —
negies fond	214: 17	» tryckeri	1: 10
» Nybyggnaden å Styrso:		» Handelstidningen	102: 20
bidrag af Herr D. Carnegie	10,000: —	» Akerlunds Etablissem.	44: —
» » Robt Dickson	1,000: —	» Assurans å byggnader	121: 05
» » Oscar Dickson	1,000: —	» Incassoarvoden	6: —
» » Aug. Abrahamson	100: —	» Assurans å lösören...	10: —
» Bidrags-Konto:		» Handelsföreningens lokal	40: —
gäfvaf af M. D.	100: —	» Renskrifning af In-	2: 25
» » Div. enl. incassoboken	1,042: —	» cassoboken	10: —
» » » »	1,381: —	» Postporto 2 kr. och	11: 90
» » Aktiebolaget D. Carnegie	200: —	» en tapp 25 öre	1,354: 34
» » Hrr Ekman & Co. för 1892	100: —	» » ett laktar	300: —
» » Hr Sören Bjerre »	50: —	» » Jernvaror 3: 90, Arbets-	7: 50
» » Fru Augusta Ljunggren	100: —	» » hjälp 8 kr.	25: —
» » Sofie Heres	25: —	Utgifter till hushåll och afgifter	
» » Styrso Badsällskap	249: —	enligt fröken Engströms räken-	
» » Betalande patienter	60: —	skaper	
» » 3 medlemmar utom in-		Hyra för sommaren	
» » cassoboken	15: —	» » Badhustomten	
» » Kommandörkapten Ek-		En Pump	
» » man den ²⁹ / ₈ 92	500: —	Nybyggnaden å Styrso:	
» Intresse-Konto:		Ullgren & Friman	16,500: —
inflytande ränta på Depositions-		D:o för räkn. af d. 1/ ⁹	296: 56
bevis	64: 86	Utgifter till strandvägen	694: 92
» Göteborgs stadskassa lån mot revers	5,000: —	Lagfartskostnader till Länsman	
		Thomander	36: 60
		» Kassa	2,339: 82
		Kronor 21,974: 24	
		ADOLF AARON.	
		Kronor 21,974: 24	

Göteborg den 1 November 1892.

Utom i ofvanstående redogörelse från kassaförvaltaren upptagna donationer, för hvilka styrelsen härmed anhåller att till de ädle gifvarne få hembära sin uppriktiga och djupt kända tacksamhet, hafva åtskilliga gåfvor in natura tillfallit anstalten. Främst bland dessa står Herr Apotekaren C. G. Thedenius' (Apot. Enhörningen) värdefulla skänk af all den *medicin*, som under sommaren åtgått vid Hafskuranstalten. Vidare märkes en sändning *Torparvatten* från Apotekaren J. Th. Blom (Lilla Edet), *ved* från Herr A. J. Hammar, en *båt, leksaker, böcker* till biblioteket; för hvilket allt styrelsen härmed afbördar sin tacksamhet.

Gerda Ekman.
f. Gödecke.

Mia Hedlund
f. Hedlund.

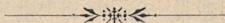
Fr. Belfrage.

Gustaf Ekman.

Adolf Aaron.

C. A. Möller.

P. Silfverskiöld.

GÖTEBORG.

J. E. LUNDBERGS BOKTRYCKERI.

1892.